

BLAHOŽELÁME JUBILANTKE MÁRII ŠIMKOVEJ

Katarína Gajdošová

*Slovenský národný korpus Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV,
Panská 26, 813 64 Bratislava, e-mail: katarinag@korpus.sk*

Nielen zhomom a starosťami je naplnený život človeka. Dni pracovné vystriedajú dni sviatočné, z času na čas aj tie slávnostnejšie, keď prichádzame blahoželať. Jubileum, ktorým prekračuje pomyselnú prvú bilancujúcu čiaru (nielen) pracovného života, oslávila v tomto roku Mária Šimková, organizátorka slovenskej korpusovej lingvistiky.

PhDr. Mária Šimková sa narodila 17. apríla 1963 vo Vranove nad Topľou. Po skončení 4-ročného gymnaziálneho štúdia v rodnom meste nastúpila na Filozofickú fakultu v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Tam v roku 1987 ukončila štúdium učiteľského smeru slovenský jazyk a literatúra – dejepis. V rokoch 1987 – 1988 pôsobila ako odborná asistentka na Pedagogickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V roku 1988 nastúpila na študijný pobyt do Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. A ten jej učaroval natoľko, že je dodnes jej domovským pracoviskom. Po skončení študijného pobytu pracovala od roku 1991 v oddelení spisovného jazyka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. Vo svojich vedeckých začiatkoch sa venovala syntaktickým otázkam (O NOMINALIZÁCIU VEDEĽSKÝCH ČASOVÝCH VIET, 1989; SYNTAKTICKO-PRAGMATICKÁ ANALÝZA KOREŠPONDENCIE IVANA KADLEČÍKA, 1993), komunikačným vzťahom (DIALÓG MEDZI SEBOU A MNOU. (O JAZYKU A ÚČASTNÍKOCH EPIŠTOLÁRNEJ KOMUNIKÁCIE), 1993) aj lexike biblických žánrov (BIBLICKÉ VLASTNÉ MENÁ V SÚČASNEJ SLOVENČINE, 1994; REFLEXIA (KRESŤANSKÉHO) DUCHOVNÉHO SVETA V JAZYKU. (NEBO/RAJ – PEKLO/OČISTEC), 1996). Postupne ju však uchvátili tzv. malé slovné druhy, v ktorých začala bádať, osobitne si obľúbila častice (HOMONYMIA V KORPUSE: ČASTICE, 1997; FUNGOVANIE ČASTÍC NA OSI POZITÍVNE – NEGATÍVNE, 1998; ČASTICE V SPISOVNEJ A NÁREČOVEJ LEXIKE, 1999; LEXIKOGRAFICKÉ SPRACOVANIE ČASTÍC V SLOVENČINE, 1999; Z GRAMATIKY A LEXIKOGRAFIE TZV. MALÝCH SLOVNÝCH DRUHOV, 2001, O LEXIKÁLNOU VÝZNAMU ČASTÍC, 2001; PRÍSLOVKY A ČASTICE CELKOM, ÚPLNE – VÔBEC, 2002, SLOVNODRUHOVÁ PRÍSLUŠNOSŤ VETNÝCH PRÍSLOVIEK, 2002).

Dôležitým, či až prelomovým bol pre jubilantku rok 2002, v ktorom zakladala nové oddelenie Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. Oddelenie Slovenského národného korpusu nevzniklo len súhrou správnych konštelácií na správnych miestach, ale najmä zásluhou vzrastom nevelkej osoby, ktorá mala a má v sebe neuveriteľný potenciál a silu, osoby, ktorá postrehla nevyhnutnosť textových korpusov v slovenskom jazyku a vzala na seba bremeno ich budovania. Od roku 2002 vedie M. Šim-

ková korpusové oddelenie a sama sa venuje korpusovým výskumom. Spolu publikovala dosiaľ viac ako 40 príspevkov s korpusovým zameraním. Venuje sa v nich korpusovej lingvistiky ako odboru na Slovensku (KORPUSOVÁ LINGVISTIKA NA SLOVENSKU, 2008; Slovak language in computer processing, 2011 – v spoluautorstve), projektu budovania Slovenského národného korpusu (SLOVAK NATIONAL CORPUS PROJEKT, 2002; SLOVENSKÝ NÁRODNÝ KORPUS – VÝCHODISKÁ A PLÁNY, 2004; THE SLOVAK NATIONAL CORPUS AND ITS CORPUS LINGUISTIC RESOURCES, 2012 – v spoluautorstve), problémom a možnostiam tvorby a anotácie korpusov (PRINCÍPY A PROBLÉMY SPRACOVANIA NEOHYBNÝCH SLOVNÝCH DRUHOV V RUČNE ANOTOVANÝCH TEXTOCH SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU, 2006; MORFOLOGIČESKAJA RAZMETKA ČASTIC REČI V SLOVACKOM NACIO-NAENOM KORPUSE I VOZMOŽNOSTI JEJO ISPOLZOVANJA V PROCESSE SOZDANIJA TOLKOVOGO SLOVARIA, 2008; HOVORENÝ KORPUS SLOVENČINY, 2008 – v spoluautorstve; SLOVENSKÝ ZÁVISLOSTNÝ KORPUS, 2008 – v spoluautorstve), využitiu korpusov na rôzne vedecko-výskumné a výučbové ciele (MOŽNOSTI VYUŽITIA SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU NA ŠTÚDIUM JAZYKA, 2004; ČO JE MOŽNÉ DOZVEDIEŤ SA ZO SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU, 2004; MOŽNOSTI VYUŽITIA SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU V OBLASTI NÁBOŽENSKEJ TERMINOLÓGIE A JEJ SPRACOVANIE V SLOVENSKÝCH SLOVNÍKOCH, 2009; MOŽNOSTI VYUŽITIA PROJEKTOV ODDELENIA SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU JAZYKOVEDNÉHO ÚSTAVU Ľ. ŠTÚRA SAV V PREKLADATELSKEJ PRAXI, 2009 – v spoluautorstve) a česko-slovenským a slovensko-českým jazykovým vzťahom (PRODUKTÍVNE A NEPRODUKTÍVNE FORMANTY PRI TVORENÍ NÁZVOV VLASTNOSTÍ V SLOVENČINE A ČEŠTINE (KORPUSOVO-LINGVISTICKÁ ANALÝZA), 2010). M. Šimková bola aj hlavnou editorkou a spoluautor-kou zatiaľ jedinej monografie, ktorá mapuje postavenie slovenského jazyka v digi-tálnom veku na našom území (THE SLOVAK LANGUAGE IN THE DIGITAL AGE – SLOVENSKÝ JAZYK V DIGITÁLNO M VEKU, 2012).

Záujmom o častice sa jubilatka netají ani v korpusovom období slovenskej lingvistiky. Pokračuje ďalej vo svojich výskumoch z predkorpusového obdobia a dopĺňa poznatky o malých slovných druhoch o nové skutočnosti, ktoré ponúkajú materiály veľkých korpusov (SPRACOVANIE MALÝCH SLOVNÝCH DRUHOV V SLOVNÍKU SÚČASNÉHO SLOVENSKÉHO JAZYKA, 2009; EKVIVALENCIA KONŠTITUTÍVNYCH ČASTÍ A/ALEBO ICH VÝZNAMOV V TEXTOCH ČESKO-SLOVENSKÉHO A SLOVENSKO-ČESKÉHO PARALELNÉHO KORPUSU, 2010).

K jej obľúbeným oblastiam korpusového výskumu patria aj exaktné frekvenčné analýzy (FREQUENCY OF WORDS AND FORMS IN CONTEMPORARY SLOVAK (BASED ON THE SLOVAK NATIONAL CORPUS), 2009 – v spoluautorstve; SLOVENČINA V ČÍSLACH, 2010; FREKVENCIA SLOV A TVAROV V SÚČASNEJ SLOVENČINE, 2011). V posledných rokoch sa systematicky venuje analýze textov viacerých slovenských autorov (JAZYKOVÉ PROSTRIEDKY VO VYBRANÝCH DIELACH MARTINA RÁZUSA (ANALÝZA NA BÁZE TEXTOV SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO KORPUSU), 2008; JAZYK A ŠTÝL PAMÄTÍ VAVRA ŠROBÁRA, 2012).

Výpočet jubilantkiných výskumov nie je absolútny, a to si ani nekladíme za cieľ. Skôr chceme pripomenúť jej zaujímavé práce, osobitne na poli výskumu malých slovných druhov a nenahraditeľné na poli slovenskej korpusovej lingvistiky. Mnohí ju však poznajú aj ako recenzentku slovenských či zahraničných zborníkov a monografií, autorku rôznorodých textov, editorku alebo spolueditorku viacerých (12) slovenských zborníkov. V posledných rokoch ju stále častejšie propaguje slovenskú lingvistiku nielen v písaných populárno-náučných textoch, ale aj v rozhlase a televízii či na veľkom festivale vedy Noc výskumníkov. Skrytá a mimo bibliografických záznamov ostáva jej konzultačná činnosť – ochotná pomoc pri čítaní článkov svojich kolegov, ktorí u nej nachádzajú radu aj usmernenie.

Nemožno nespomenúť účasť M. Šimkovej v mnohých domácich a medzinárodných projektoch, ktoré sama viedla alebo na nich participovala. Okrem veľkého projektu VYBUDOVANIE NÁRODNÉHO KORPUSU SLOVENSKEHO JAZYKA A ELEKTRONIZÁCIA JAZYKOVEDNÉHO VÝSKUMU V ROKOCH 2002 – 2006, jeho pokračovania v projekte BUDOVANIE SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO KORPUSU A ELEKTRONIZÁCIA JAZYKOVEDNÉHO VÝSKUMU NA SLOVENSKU (DRUHÁ ETAPA) a aktuálne prebiehajúceho projektu BUDOVANIE SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO KORPUSU A ELEKTRONIZÁCIA JAZYKOVEDNÉHO VÝSKUMU NA SLOVENSKU – III. ETAPA (2012 – 2016) bola a je riešiteľkou a spoluriešiteľkou projektov ako napr. VYUŽITIE SPOLOČNÝCH VLASTNOSTÍ ČEŠTINY A SLOVENČINY NA BUDOVANIE ANOTOVANÝCH NÁRODNÝCH JAZYKOVÝCH KORPUSOV, 2004 – 2005; MORFOSYNTAKTICKÁ ANALÝZA SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO KORPUSU, 2004 – 2006; KONFRONTAČNÝ VÝSKUM KOLOKÁCIÍ V SLOVENČINE A V NEMČINE, 2007 – 2010; MONDILEX CONCEPTUAL MODELLING OF NETWORKING OF CENTRES FOR HIGH-QUALITY RESEARCH IN SLAVIC LEXICOGRAPHY AND THEIR DIGITAL RESOURCES, 2008 – 2010; SLOVAK ONLINE, 2009 – 2011; CENTRAL AND SOUTH-EAST EUROPEAN RESOURCES, 2010 – 2012; EUROMATRIXPLUS, 2010 – 2012; KONFRONTAČNÍ POPIS SOUČASNÉHO SLOVENSKEHO A ČESKÉHO LEXIKA (SYSTÉMOVÉ VZTAHY A KOMUNIKAČNÍ KOEXISTENCE), 2011 – 2014).

M. Šimková patrí medzi stálych odborných spolupracovníkov v projekte SLOVNÍKA SÚČASNÉHO SLOVENSKEHO JAZYKA, osobitne so zameraním na jej výskumnú oblasť – častíc, prísloviak, predložiek, spojok a citoslovieč. Podieľa sa aj na koncipovaní vybraných hesiel v posledných zväzkoch projektu ENCYKLOPAEDIA BELIANA.

Od roku 2004 je členkou redakčnej rady časopisu KULTÚRA SLOVA, aktuálne aj členkou Pravopisnej a Kodifikačnej komisie Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, dlhé roky pôsobila vo Výbore Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV.

Popri práci v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV pôsobila jubilantka aj na slovenských a českých vysokoškolských pracoviskách (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 1995 – 1997; Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 1999 – 2001; Filozofická fakulta Masarykovej univerzity v Brne, 2004; Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave, 2005 – 2006; Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2010 – 2013).

Málokto o vedkyni M. Šimkovej vie, že okrem množstva pracovných úspechov sa môže popýšiť aj športovými úspechmi. Je členkou seneckého petangového klubu, s ktorým na Majstrovstvách Slovenska trojíc žien 2013 vybojovala 2. miesto.

Pri výpočte osobných, pracovných, manažérskych, kolektívnych aj súkromných úspechov našej jubilujúcej kolegyně sa zdá, že toľká práca*, ktorú dosiaľ vykonala v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV, by mohla zodpovedať výkonu človeka aj o jedno, dve či tri desaťročie staršiemu. Čo je hybnou silou Márie Šimkovej vo vedeckej oblasti, v jej vedúcej úlohe? Za všetkých, ktorí ju poznajú, chceme povedať, že je to dar obetavosti a sebazaprenia, zápal za dobrú vec a trváce hodnoty, ktoré aj v slovenskej jazykovede prinášajú a budú prinášať dobré výsledky.

Milá Mária, prajeme Ti veľa pevného zdravia a síl na Tvojej ceste, radosť z každého dňa a mnoho tvorivej inšpirácie, nech je Tvoj nastávajúci čas do prekročenia ďalšej bilancujúcej čiary plný krásnych a vzrušujúcich zážitkov (nielen) z jazykových bádání.

* Súpis prác jubilantky za roky 1989 – 2012 uverejňujeme na adrese: www.juls.savba.sk/ediela/st/2013/bibliografia